

Н.Б. Проценко, к.е.н., доц.

Б.А. Писаренко, к.т.н., доц.

Житомирський державний технологічний університет

СТРАТЕГІЯ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аналіз опублікованих робіт, присвячених управлінню економічною стійкістю підприємств, показав, що механізм управління економічною стійкістю залишається недостатньо вивченим об'єктом дослідження.

Слід зазначити недостатність досліджень механізму забезпечення довгострокової економічної стійкості підприємств в умовах ринкового середовища як в теоретичному, так і в методологічному аспектах. Якщо механізму управління підприємствами присвячена значна кількість робіт вітчизняних і зарубіжних авторів і він достатньо розроблений, то роботи, присвячені механізму управління довгостроковою економічною стійкістю, практично відсутні.

Механізм управління економічною стійкістю є складовою частиною системи управління підприємством і представляє сукупність принципів, методів і функцій забезпечення довгострокового сталого розвитку в умовах конкурентного середовища і нерегульованої економіки. Механізм управління повинен забезпечити досягнення стратегічних цілей підприємств, головною з яких є досягнення довгострокової економічної стійкості.

Методи і прийоми механізму управління обираються залежно від поставлених цілей і стратегій їх досягнення. Основними цілями управління економічною стійкістю підприємств є: а) довгострокові (забезпечення довгострокової рентабельності, конкурентоспроможності та інноваційно-інвестиційної моделі розвитку виробництва); б) середньострокові (досягнення необхідного рівня рентабельності, продуктивності, ритмічності виробництва, раціонального використання фонду календарного і робочого часу, використання потенційних резервів виробництва); в) короткострокові (оптимальне використання ресурсів, реальних резервів виробництва).

Всі ці три групи складають єдину систему цілей, що забезпечують довгострокову економічну стійкість функціонування підприємств. Різниця полягає у співвідношенні цих складових, де кожна з них може в певному просторовому і часовому відрізку домінувати в загальній системі цілей.

Аналіз роботи підприємств Житомирської області показав, що домінуючими є цілі третьої групи, тобто короткострокові, що спрямовані на вирішення поточних проблем, пов'язаних із забезпеченням ефективності виробництва. Такий механізм управління є реактивним і не спрямований на забезпечення довгострокової економічної стійкості та зміцнення конкурентного потенціалу підприємств.

Довгострокова економічна стійкість підприємства і його підрозділів обумовлюється цілеспрямованою стратегією підприємства при вирішенні комплексних завдань: а) формування і розвиток потенціалу підприємства; б) досягнення високого рівня продуктивності; в) забезпечення довгострокової рентабельності; г) досягнення високого рівня ритмічності виробництва; д) забезпечення інноваційно-інвестиційної моделі розвитку виробництва; е) оптимальне використання виробничих ресурсів; ж) раціональне використання фонду календарного і робочого часу; з) пошук і реалізація резервів виробництва. На рисунку 1 наведена стратегія забезпечення довгострокової економічної стійкості підприємства.

Запропонована стратегія охоплює стратегічним мисленням весь колектив підприємства: на вищому рівні розроблюється загальна стратегія забезпечення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності (інноваційно-інвестиційна модель розвитку виробництва, тип бізнесу, ринки збуту). На середньому рівні, виходячи із загальної стратегії, розроблюється економічна стратегія довгострокової економічної стійкості за рахунок використання внутрішніх факторів.

На функціональному (виконавчому) рівні розроблюється стратегія довгострокової функціональної стійкості (оптимальне використання ресурсів). Будь-який механізм управління формують, організовують, консолідує і змінюють, в першу чергу, і головним чином цілі. Вони визначають принципово допустимі засоби. Цілі механізму управління економічною стійкістю допомагають розробити стратегію забезпечення економічної стійкості підприємства, вони лежать в основі розвитку інноваційної моделі виробництва.

Функціонування механізму управління довгостроковою економічною стійкістю підприємства повинне здійснюватись на основі принципів стратегічного менеджменту та регламентації функцій. Головне завдання полягає у створенні ефективної системи елементів, що забезпечують підтримання довгострокової економічної стійкості підприємства на оптимальному або заданому рівнях. Поставлена завдання передбачає застосування програмно-цільового підходу до побудови механізму управління. Це може бути досягнуто при інтеграції програмно-цільового і функціонального підходів.

Рис. 1. Стратегія забезпечення довгострокової економічної стійкості підприємства

Програмно-цільовий підхід базується на науково обґрунтованій структуризації цілей системи управління. Функціональний підхід базується на регламентації функцій і робіт, що забезпечують безумовне досягнення поставлених цілей. Таким чином, інтеграція програмно-цільового і функціонального підходів у механізмі управління довгостроковою економічною стійкістю підприємства дає змогу створити дієву регламентну систему управління.

Програмно-цільовий підхід забезпечує розмежування або розподіл цілей на конкретні задачі і заходи, здійснення діагностики економічної стійкості підприємства та його підрозділів з метою розробки програм забезпечення стійкості, дає змогу сформулювати механізм управління стійкістю. Застосування програмно-цільового підходу дає змогу оцінювати, змінювати і здійснювати міжфункціональні зв'язки, що забезпечує взаємодію і координацію елементів механізму управління економічною стійкістю.

Регламентація робіт у системі управління підприємством дає змогу не лише структуризувати рішення кожної проблеми відповідно до поставлених цілей, але і забезпечити їх досягнення. Регламентація чітко визначає ключові області забезпечення економічної стійкості, обумовлює структуризацію ключових напрямлень та елементів підприємства, однозначність визначення відповідальності менеджерів у процесі досягнення поставлених цілей і задач. Регламентація забезпечує найбільш повно використати принципи логістики.

Принципами забезпечення ефективного функціонування механізму управління довгостроковою економічною стійкістю підприємства є: а) управління в реальному масштабі часу; б) адекватність; в) міжсистемна і внутрішньосистемна сумісність; г) відповідність механізму управління системі, для якої він створений; д) зворотний зв'язок; е) оптимальність.

Управління в реальному масштабі часу дає змогу вносити зміни в процес управління, змінювати алгоритм пошуку оптимальних стратегічних рішень.

Адекватність означає, що елементи управління механізму економічною стійкістю можуть змінюватися відповідно до зміни цілей системи, нестабільності ринкового середовища.

Відповідність механізму управління системі, для якої він створений, означає, що механізм забезпечення стійкості повинен охоплювати всі елементи системи, об'єктивно враховувати особливості їх функціонування в умовах конкретного підприємства, реально підходити до можливостей їх вдосконалення.